

U S T A W A

z dnia ..... r.

o obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje tryb postępowania w sprawie wykonywania inicjatywy ustawodawczej przez obywateli, o której mowa w art. 118 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „obywatelską inicjatywą ustawodawczą”.

Art. 2. Grupa obywateli polskich, licząca co najmniej 100 000 osób, mających prawo wybierania do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, może wystąpić z obywatelską inicjatywą ustawodawczą przez udzielenie poparcia projektowi ustawy.

Art. 3. Projekt ustawy nie może dotyczyć spraw, dla których Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zastrzega wyłączną właściwość innym podmiotów, którym przysługuje inicjatywa ustawodawcza.

2. Wniesienie projektu ustawy nie stanowi przeszkody do wniesienia innego projektu, w tym także przez grupę obywateli, w tej samej sprawie.

Art. 4. Projekt ustawy wniesiony do Marszałka Sejmu oraz procedura jego rozpatrywania odpowiada wymogom zawartym w Konstytucji oraz – w zakresie nieokreślonym w niniejszej ustawie – Regulaminie Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 5. 1. Marszałek Sejmu prowadzi w systemie teleinformatycznym Portal Obywatelskich Inicjatyw Ustawodawczych, zwanym dalej „Portalem” służący do:

- 1) udostępniania informacji o komitetach inicjatywy ustawodawczej oraz projektach stanowiących przedmiot obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej;
- 2) udostępniania formularzy wykazów służących do udzielania poparcia za pomocą własnoręcznego podpisu;

---

¹⁾ Niniejszą ustawą:

- 1) zmienia się ustawę z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji oraz ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej;
- 2) uchyla się ustawę z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

- 3) udzielania poparcia obywatelskiemu projektowi ustawy poprzez elektroniczną deklarację poparcia;
- 4) przekazywania informacji dotyczących procesu zbierania podpisów popierających obywatelski projekt ustawy;
- 5) udostępniania sprawozdań finansowych komitetów obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej;
- 6) upowszechniania informacji o sposobie udzielania poparcia obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej;
- 7) udostępniania materiałów edukacyjnych o instytucji obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej.

2. Obsługę Portalu zapewnia Kancelaria Sejmu.

Rozdział 2

Komitet obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej

Art. 6. 1. Czynności związane z obywatelską inicjatywą ustawodawczą wykonuje komitet obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, zwany dalej „komitetem”, który:

- 1) przygotowuje projekt ustawy;
- 2) prowadzi zbórkę deklaracji poparcia projektu ustawy;
- 3) udziela informacji o projekcie ustawy stanowiącym przedmiot inicjatywy ustawodawczej oraz prowadzi jego kampanię promocyjną;
- 4) uczestniczy w procesie ustawodawczym;
- 5) wykonuje inne czynności związane z obywatelską inicjatywą ustawodawczą.

2. Komitet tworzy grupa co najmniej 15 obywateli polskich, którzy mają prawo wybierania do Sejmu i złożyli oświadczenie o przystąpieniu do komitetu.

3. Oświadczenie o założeniu komitetu zawiera:

- 1) nazwę i siedzibę komitetu;
- 2) imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer ewidencyjny PESEL osób tworzących komitet;
- 3) wskazanie, spośród osób tworzących komitet, pełnomocnika komitetu i jednego lub dwóch zastępców pełnomocnika;
- 4) wskazanie pełnomocnika finansowego komitetu, jeżeli komitet ma pozyskiwać i wydatkować środki finansowe.

4. Nazwa komitetu składa się z wyrazów: „Komitet obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej na rzecz projektu ustawy” oraz tytułu projektu ustawy stanowiącej przedmiot inicjatywy ustawodawczej.

5. Pełnomocnik reprezentuje komitet na zewnątrz i składa oświadczenia woli w imieniu komitetu.

6. Zastępca pełnomocnika wykonuje obowiązki pełnomocnika w czasie jego nieobecności oraz czynności w zakresie powierzonym przez pełnomocnika.

Art. 7. 1. W okresie od dnia utworzenia, a przed złożeniem wniosku o rejestrację, komitet podejmuje czynności związane z przygotowaniem projektu oraz jego uzasadnienia, a także zbiera co najmniej 1 000 własnoręcznych podpisów obywateli popierających projekt na wykazach zgodnych z wymogami określonymi w art. 14 ust. 1.

2. W okresie od dnia utworzenia komitetu, a przed złożeniem wniosku o rejestrację, pełnomocnik komitetu może w trybie określonym w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 294 oraz z 2020 r. poz. 875 i 1086) wystąpić do starosty właściwego ze względu na miejsce siedziby komitetu o udzielenie bezpłatnej pomocy prawnej w zakresie zredagowania projektu pod względem legislacyjno-prawnym.

Art. 8. 1. Komitet podlega rejestracji przez Marszałka Sejmiku na wniosek złożony przez pełnomocnika komitetu.

2. Wniosek o rejestrację komitetu zawiera:

- 1) nazwę komitetu i adres jego siedziby;
- 2) imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer ewidencyjny PESEL osób tworzących komitet;
- 3) wskazanie, spośród osób tworzących komitet, pełnomocnika komitetu i jednego lub dwóch zastępców pełnomocnika;
- 4) wskazanie pełnomocnika finansowego komitetu, jeżeli został ustanowiony, wraz jego zgodą o przyjęciu tej funkcji.

3. Do wniosku załącza się projekt ustawy wraz z uzasadnieniem, spełniający warunki, o których mowa w art. 4, wraz z własnoręcznymi podpisami 1 000 obywateli popierających projekt.

4. Marszałek Sejmiku wydaje postanowienie w sprawie rejestracji komitetu, które niezwłocznie doręcza się pełnomocnikowi komitetu.

5. W przypadku stwierdzenia braków formalnych wniosku w zakresie wymogów określonych w ust. 2 lub liczby podpisów załączonych do projektu Marszałek Sejmu, nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, wzywa pełnomocnika komitetu do ich usunięcia w terminie 14 dni. Nieusunięcie braków powoduje odmowę rejestracji komitetu.

6. W przypadku stwierdzenia niezgodności projektu ustawy z warunkami określonymi w art. 4 Marszałek w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania:

- 1) wydaje postanowienie o odmowie rejestracji; albo
- 2) wzywa pełnomocnika do usunięcia niezgodności w terminie 30 dni od dnia otrzymania wezwania, z zastrzeżeniem, że ich nieusunięcie powoduje odmowę rejestracji.

7. Podstawą postanowienia o odmowie o przyjęcia projektu nie może być niedostateczne przedstawienie skutków finansowych wykonania ustawy stanowiącej jej przedmiot lub innych informacji wymaganych w przepisach regulujących zakres treści uzasadnienia, jeżeli wymaga to danych, do których komitet nie posiada dostępu.

Art. 9. 1. Postanowienie Marszałka Sejmu o odmowie rejestracji komitetu może być przez pełnomocnika komitetu zaskarżone do Sądu Najwyższego w terminie 14 dni od dnia doręczenia.

2. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w terminie 30 dni, w składzie 7 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym. Od postanowienia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Sąd Najwyższy niezwłocznie zawiadamia o treści postanowienia Marszałka Sejmu oraz pełnomocnika komitetu.

Art. 10. 1. Komitet nabywa osobowość prawną z dniem wydania postanowienia o rejestracji komitetu albo z dniem wydania postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę komitetu na odmowę rejestracji.

2. Komitet podejmuje uchwały i inne rozstrzygnięcia na zebraniach komitetu w głosowaniach jawnych, bezwzględną większością głosów członków określonych w oświadczeniu o utworzeniu komitetu. Zebrania mogą być organizowane z wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość.

3. Poza zebraniemi uchwały komitetu mogą być podejmowane przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość lub w trybie obiegowym. Uchwała podjęta w tym trybie jest ważna, jeżeli wszyscy członkowie komitetu zostali powiadomieni o treści projektu uchwały i terminie oddania głosu.

Art. 11. 1. Po wydaniu postanowienia o rejestracji komitetu albo niezwłocznie po otrzymaniu postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę komitetu na odmowę rejestracji komitetu Kancelaria Sejmu:

- 1) umieszcza w Portalu informacje o obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej składające się z nazwy komitetu, jego siedziby, imienia i nazwiska pełnomocnika komitetu i jego zastępcy albo zastępców, treści projektu ustawy wraz z uzasadnieniem złożonego wraz z wnioskiem o rejestrację,
- 2) udostępnia w Portalu:
  - a) wzory wykazów poparcia udzielanego własnoręcznym podpisem,
  - b) elektroniczne deklaracje poparcia projektu ustawy,
  - c) informację, do którego dnia trwa zbieranie podpisów i kampania promocyjna projektu.

2. Kancelaria Sejmu przekazuje komitetowi dane umożliwiające umieszczanie w Portalu informacji dotyczących jego obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej.

Rozdział 3

Zbieranie poparcia obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej

Art. 12. 1. Po ogłoszeniu i zamieszczeniu w Portalu projektu komitet rozpoczyna zbieranie poparcia i prowadzenie kampanii promocyjnej przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. W przypadku czasowej przeszkody, istotnie ograniczającej możliwości zbierania poparcia i prowadzenia kampanii promocyjnej, komitet może wystąpić z wnioskiem do Marszałka Sejmu o zawieszenie zbierania poparcia i prowadzenia kampanii promocyjnej na czas oznaczony nie dłuższy niż 6 miesięcy, liczony od dnia wydania postanowienia Marszałka o wyrażeniu zgody na zawieszenie albo postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę na postanowienie Marszałka o odmowie zawieszenia.

3. Na postanowienie Marszałka Sejmu o odmowie ogłoszenia zawieszenia kampanii promocyjnej na rzecz projektu ustawy oraz zbierania podpisów obywateli popierających projekt ustawy pełnomocnikowi komitetu przysługuje skarga do Sądu Najwyższego. Przepisy art. 9 stosuje się odpowiednio.

Art. 13. 1. Poparcie projektu ustawy może być udzielone przez:

- 1) złożenie własnoręcznego podpisu na wykazie osób popierających projekt;

- 2) wypełnienie elektronicznej deklaracji poparcia projektu ustawy uwierzytelnionej przez:
- a) kwalifikowany podpis elektroniczny,
  - b) podpis zaufany,
  - c) podpis osobisty,
  - d) inny środek identyfikacji elektronicznej wydany w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1173).
2. Jedna osoba może udzielić poparcia danemu projektowi ustawy tylko raz.
3. Wycofanie poparcia udzielonego projektowi ustawy jest nieskuteczne.

Art. 14. 1. Udzielenie poparcia przez złożenie własnoręcznego podpisu następuje na wykazie, obok numeru ewidencyjnego PESEL. Na każdej stronie wykazu musi znajdować się nazwa komitetu z tytułem projektu ustawy, któremu obywatel udziela poparcia.

2. W miejscu zbierania własnoręcznych podpisów obywateli musi być wyłożony do wglądu projekt ustawy, dla którego jest udzielane poparcie.

3. Udzielenie poparcia w formie elektronicznej deklaracji poparcia następuje przez wypełnienie formularza udostępnionego na Portalu. Udzielający poparcia podaje w formularzu, zawierającym nazwę komitetu z tytułem projektu ustawy, któremu obywatel udziela poparcia, swoje imię (imiona), nazwisko oraz numer ewidencyjny PESEL.

4. Prezes Rady Ministrów po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej określa, w drodze rozporządzenia, wzór wykazu, o którym mowa w ust. 1, oraz treść i sposób udostępniania formularza elektronicznej deklaracji poparcia projektu ustawy w Portalu, a także środki identyfikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej służące do uwierzytelniania deklaracji, uwzględniając jednolitość informacji zawartych w wykazie i formularzu, a także możliwość jednoznacznej identyfikacji osoby udzielającej poparcia projektowi ustawy.

Art. 15. 1. Dane o liczbie osób, które złożyły elektroniczną deklarację poparcia projektu ustawy udostępnia się w Portalu na bieżąco.

2. Komitet może udostępniać w Portalu dane o łącznej liczbie osób, które poparły projekt ustawy, określając dzień, w którym tę liczbę ustalono na podstawie danych z Portalu oraz wykazów poparcia własnoręcznym podpisem.

3. Komitet może zgłosić Marszałkowi Sejmu wcześniejsze zakończenie zbierania poparcia, wskazując dzień, w którym zaprzestaje się zbierania poparcia projektu ustawy. Z tym dniem Kancelaria Sejmu wstrzymuje udostępnianie elektronicznej deklaracji poparcia.

Art. 16. 1. Nie później niż 14 dni po upływie okresu zbierania poparcia albo nie później niż po upływie 14 od dnia zakończenia zbierania poparcia w trybie określonym w art. 15 ust. 3, komitet:

- 1) przekazuje Marszałkowi Sejmu wykazy poparcia z własnoręcznym podpisem, albo
- 2) informuje Marszałka Sejmu o braku własnoręcznych podpisów do przekazania, albo
- 3) informuje, że łącznie z elektronicznymi deklaracjami poparcia projekt ustawy nie uzyskał poparcia 100 000 obywateli.

2. Jeżeli liczba obywateli popierających projekt własnoręcznym podpisem i elektroniczną deklaracją poparcia wynosi co najmniej 100 000 Kancelaria Sejmu weryfikuje prawidłowość udzielonego poparcia w ciągu 14 dni od przekazania informacji, o której mowa w ust. 1.

3. Przedstawiciele Komitetu mają prawo uczestniczenia w czynnościach weryfikacji liczby osób, które udzieliły poparcia projektowi ustawy.

4. Kancelaria Sejmu może odstąpić od dalszej weryfikacji podpisów po stwierdzeniu, że zweryfikowano prawidłowość poparcia przez 100 000 obywateli.

Art. 17. 1. Nie później niż ciągu 14 dni od dnia otrzymania postanowienia Marszałka Sejmu o stwierdzeniu prawidłowości poparcia projektu ustawy przez co najmniej 100 000 obywateli pełnomocnik komitetu wnosi do Marszałka Sejmu projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

2. Od dnia wydania postanowienia o rejestracji komitetu albo niezwłocznie od dnia wydania postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę komitetu na odmowę rejestracji komitetu, do dnia wniesienia projektu ustawy po zebraniu poparcia 100 000 obywateli, treść projektu i jego uzasadnienia nie może być zmieniona, z wyjątkiem wprowadzenia poprawek redakcyjnych lub uwzględniających wejście w życie zmian w przepisach.

Art. 18. 1. W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do prawidłowości złożenia wymaganej liczby podpisów obywateli w sposób, o którym mowa w art. 14, Marszałek Sejmu, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wniesienia projektu, zwraca się do Państwowej Komisji Wyborczej o stwierdzenie, czy jest złożona wymagana liczba podpisów.

Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje czynności sprawdzających w terminie 21 dni. W postępowaniu przed Państwową Komisją Wyborczą jako obserwator może uczestniczyć pełnomocnik komitetu.

2. Jeżeli po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w ust. 1, prawidłowo złożona liczba podpisów popierających projekt okaże się mniejsza niż ustawowo wymagana, Marszałek Sejmu odmawia nadania biegu projektowi ustawy. Postanowienie Marszałka Sejmu w tej sprawie wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi komitetu.

3. Postanowienie, o którym mowa w ust. 2, może być przez pełnomocnika komitetu zaskarżone do Sądu Najwyższego. Przepisy art. 9 stosuje się odpowiednio.

Art. 19. 1. W przypadku stwierdzenia, że treść projektu ustawy lub uzasadnienia jest zmieniona w zakresie wykraczającym poza zmiany określone w art. 17 ust. 2, Marszałek Sejmu, w drodze postanowienia, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wniesienia projektu, odmawia jego przyjęcia.

2. Na postanowienie Marszałka Sejmu pełnomocnikowi komitetu przysługuje skarga do Sądu Najwyższego. Przepisy art. 9 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 4

Procedura ustawodawcza

Art. 20. 1. Jeżeli projekt ustawy został wniesiony zgodnie z postanowieniami art. 12, art. 14 i art. 17 ust. 2 albo po otrzymaniu postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę na postanowienie, o którym mowa w art. 18 ust. 2 albo art. 19 ust. 2 Marszałek Sejmu niezwłocznie zarządza drukowanie projektu ustawy, kieruje projekt ustawy do pierwszego czytania na posiedzeniu plenarnym Sejmu, zawiadamiając o tym pełnomocnika komitetu.

2. Marszałek Sejmu kieruje projekt do konsultacji i w celu zaopiniowania w trybie i na zasadach określonych w odrębnych ustawach.

Art. 21. 1. Pierwsze czytanie projektu ustawy przeprowadza się na posiedzeniu Sejmu w terminie 3 miesięcy od dnia wniesienia projektu ustawy do Marszałka Sejmu lub postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę na postanowienie o odmowie przyjęcia projektu.

2. Sejm nie może odrzucić projektu ustawy w pierwszym czytaniu.

3. Drugie czytanie projektu ustawy odbywa się nie później niż 12 miesięcy od dnia pierwszego czytania lub jeżeli projekt został skierowany do komisji od dnia skierowania projektu ustawy do komisji.

4. Trzecie czytanie projektu ustawy odbywa się niezwłocznie, chyba że projekt ustawy został skierowany przez Sejm do komisji. W takim przypadku trzecie czytanie projektu ustawy przeprowadza się nie później niż 6 miesięcy od dnia skierowania do komisji.

5. Projekt ustawy, w stosunku do którego postępowanie ustawodawcze nie zostało zakończone w trakcie kadencji Sejmu, w której został wniesiony, jest rozpatrywany przez Sejm następnej i kolejnych kadencji bez potrzeby ponownego wniesienia projektu ustawy. W takim przypadku Marszałek Sejmu każdorazowo zarządza ponowne drukowanie projektu ustawy i jego doręczenie posłom oraz kieruje projekt do pierwszego czytania nie później niż w ciągu 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia kadencji.

Art. 22. 1. W pracach nad projektem ustawy złożonym w ramach obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej jako przedstawiciel wnioskodawcy występuje pełnomocnik komitetu, zastępca pełnomocnika komitetu lub inna osoba upoważniona przez komitet.

2. Przedstawiciel wnioskodawcy może korzystać w trakcie procesu ustawodawczego w Sejmie i Senacie z pomocy doradcy lub doradców.

3. Wydatki na przejazdy i noclegi związane z uczestnictwem przedstawiciela komitetu i doradców w pracach Sejmu i Senatu oraz ich organów, pokrywa odpowiednio Kancelaria Sejmu lub Kancelaria Senatu na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320). Szczegółowe zasady zwrotu tych kosztów określają Prezydium Sejmu i Prezydium Senatu.

4. Przedstawiciel wnioskodawcy jest uprawniony do udziału w pracach Sejmu i Senatu w trybie i na zasadach określonych odpowiednio w regulaminach Sejmu i Senatu.

5. Przedstawiciel wnioskodawcy jest uprawniony do zakończenia drugiego czytania do składania w imieniu komitetu poprawek do projektu ustawy.

6. Przedstawiciel wnioskodawcy w imieniu komitetu do czasu zakończenia drugiego czytania może wycofać projekt ustawy.

Rozdział 5

Kampania promocyjna

Art. 23. 1. Kampania promocyjna służy informowaniu o treści projektu ustawy stanowiącej przedmiot obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej oraz wyjaśnianiu przez komitet potrzeby i celu projektu, a także zachęcaniu do udzielenia poparcia projektowi.

2. Kampanię promocyjną i zbieranie podpisów może prowadzić komitet i każdy obywatel, po uzyskaniu zgody komitetu.

3. Nie stanowi kampanii promocyjnej nieodpłatne udostępnianie za pomocą środków komunikacji elektronicznej informacji o Komitecie i treści projektu stanowiącego przedmiot obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej prowadzone bez zgody komitetu.

Art. 24. Podpisy własnoręczne można zbierać w miejscu, czasie i w sposób wykluczający stosowanie jakichkolwiek nacisków zmierzających do ich wymuszenia.

Art. 25. 1. Zabrania się prowadzenia kampanii:

- 1) na terenie urzędów administracji rządowej i administracji samorządu terytorialnego oraz sądów;
- 2) na terenie zakładów pracy w sposób i formach zakłócających normalne funkcjonowanie;
- 3) na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz oddziałów obrony cywilnej, a także skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

2. Zabroniona jest kampania promocyjna na terenie szkół wobec uczniów.

3. Za kampanię promocyjną nie uznaje się prowadzonych przez szkołę zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej polegającej na upowszechnianiu wśród uczniów wiedzy o możliwościach udziału obywateli w procesie stanowienia prawa.

Art. 26. 1. Zabrania się zbierania poparcia projektu ustawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą.

2. Zabrania się komitetom oraz osobom prowadzącym kampanię promocyjną organizowania loterii fantowych, innego rodzaju gier losowych oraz konkursów, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.

3. Zabrania się, w ramach prowadzonej kampanii promocyjnej, nieodpłatnego rozdawania przedmiotów o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.

4. Zabrania się podawania lub dostarczania, w ramach prowadzonej kampanii promocyjnej, napojów alkoholowych nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od ceny nabycia lub kosztów wytworzenia.

Art. 27. 1. Materiałem promocyjnym jest każdy pochodzący od komitetu upubliczniony i utrwalony przekaz informacji mający związek z kampanią promocyjną.

2. Materiały promocyjne powinny zawierać wyraźne oznaczenie komitetu, od którego pochodzą.

3. Materiały promocyjne podlegają ochronie prawnej.

Art. 28. 1. Na ścianach budynków, przystankach komunikacji publicznej, tablicach i słupach ogłoszeniowych, ogrodzeniach, latarniach, urządzeniach energetycznych, telekomunikacyjnych i innych można umieszczać w ramach kampanii promocyjnej plakaty i hasła wyłącznie po uzyskaniu zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości, obiektu albo urządzenia.

2. Przy ustawianiu własnych urządzeń ogłoszeniowych w celu prowadzenia kampanii promocyjnej należy stosować obowiązujące przepisy porządkowe. Przepisy art. 27 stosuje się odpowiednio.

3. Plakaty i hasła związane z kampanią promocyjną należy umieszczać w taki sposób, aby można je było usunąć bez powodowania szkód.

4. Policja lub straż gminna jest obowiązana usuwać na koszt komitetu plakaty i hasła, których sposób umieszczenia może zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo bezpieczeństwu mienia bądź bezpieczeństwu w ruchu drogowym.

5. Plakaty i hasła oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia kampanii promocyjnej pełnomocnicy komitetów obowiązani są usunąć w terminie 30 dni po dniu zakończenia zbierania poparcia projektu ustawy.

6. Obowiązek, o którym mowa w ust. 5, nie dotyczy sytuacji, w której plakaty i hasła oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia kampanii promocyjnej znajdują się na nieruchomościach, obiektach lub urządzeniach niebędących własnością Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego, ich związków lub stowarzyszeń, komunalnych osób prawnych oraz spółek, w których większość akcji lub

udziałów ma Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, oraz fundacji utworzonych przez organy władzy publicznej, a pozostawienie plakatów i hasła oraz urządzeń ogłoszeniowych po upływie terminu, o którym mowa w ust. 5, nastąpi za zgodą właściciela.

7. Wójt postanawia o usunięciu plakatów i hasła oraz urządzeń ogłoszeniowych nieusuniętych przez obowiązanego do tego pełnomocnika w terminie, o którym mowa w ust. 5. Koszty usunięcia ponosi obowiązanym.

Art. 29. Informacje, komunikaty, apele i hasła ogłaszane w ramach kampanii promocyjnej w prasie drukowanej na koszt komitetu muszą zawierać wskazanie, przez kogo są opłacane i od kogo pochodzą. Odpowiedzialnym za umieszczenie tego wskazania jest redaktor w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914).

Rozdział 6

Finansowanie obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej

Art. 30. 1. Komitet może pozyskiwać i wydatkować środki na cele związane z obywatelską inicjatywą ustawodawczą.

2. W przypadku pozyskiwania i wydatkowania środków finansowych komitet:

- 1) prowadzi rachunkowość na zasadach określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351, 1495, 1571, 1655 i 1680 oraz z 2020 r. poz. 568) dla jednostek nieprowadzących działalności gospodarczej;
- 2) powołuje pełnomocnika finansowego odpowiedzialnego za prawidłową gospodarkę finansową komitetu, zwanego dalej „pełnomocnikiem finansowym”, spełniającego wymogi do prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Art. 31. 1. Pełnomocnikiem finansowym może być także osoba niebędąca członkiem komitetu. Pełnomocnikiem finansowym nie może być pełnomocnik komitetu i jego zastępca.

2. Bez zgody pełnomocnika finansowego nie można zaciągać żadnych zobowiązań finansowych w imieniu i na rzecz komitetu.

Art. 32. 1. Pełnomocnik finansowy ponosi odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe komitetu.

2. W przypadku, gdy z majątku pełnomocnika finansowego nie można pokryć roszczeń wobec komitetu, odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe komitetu ponoszą solidarnie osoby tworzące komitet.

3. Odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe, o której mowa w ust. 1 i 2, obejmuje także zobowiązania związane z rozliczeniem korzyści majątkowych przyjętych przez komitet z naruszeniem przepisów ustawy.

Art. 33. Dochody komitetu mogą stanowić;

- 1) wpłaty własne członków komitetu;
- 2) darowizny;
- 3) zbiórki publiczne.

2. Suma wpłat od jednej osoby na rzecz komitetu nie może przekraczać trzykrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedzający utworzenie komitetu.

Art. 34. Komitet może organizować zbiórki publiczne środków finansowych na cele związane z obywatelską inicjatywą ustawodawczą, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1223 oraz z 2018 r. poz. 1544), z tym że:

- 1) organizatorem zbiórki jest komitet;
- 2) organizowanie zbiórki publicznej nie wymaga pozwolenia;
- 3) wpłaty w ramach zbiórki mogą być przyjmowane przelewem lub kartą płatniczą na rachunek bankowy komitetu, w tym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego;
- 4) sprawozdanie ze zbiórki załączane jest do sprawozdania finansowego.

Art. 35. 1. Komitetowi nie mogą być przekazywane na cele, o których mowa w art. 30 ust. 1, środki finansowe pochodzące:

- 1) z budżetu państwa;
- 2) od państwowych jednostek organizacyjnych;
- 3) z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, związków komunalnych i innych komunalnych osób prawnych;
- 4) od przedsiębiorców państwowych, a także przedsiębiorców z udziałem Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego, związków komunalnych oraz innych komunalnych osób prawnych.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, dotyczy również środków finansowych pochodzących od:

- 1) osób fizycznych niemających miejsca zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych za granicą;
- 2) cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) osób prawnych niemających siedziby na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) innych podmiotów niemających siedziby na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, posiadających zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu;
- 5) osób prawnych z udziałem podmiotów zagranicznych;
- 6) obcych przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych, misji specjalnych i organizacji międzynarodowych oraz innych obcych przedstawicielstw korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych i konsularnych na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.

Art. 36. 1. Finansowanie obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej przez obywateli jest jawne.

2. Pełnomocnik komitetu jest obowiązany do złożenia ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych oraz Marszałkowi Sejmu końcowego sprawozdania finansowego o źródłach pozyskanych funduszy na cele obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej w terminie 3 miesięcy od zakończenia postępowania ustawodawczego nad projektem ustawy, a w przypadku wcześniejszego rozwiązania komitetu - w terminie 3 miesięcy od dnia jego rozwiązania.

3. Sprawozdanie finansowe pełnomocnik finansowy komitetu podaje do publicznej wiadomości w Portalu.

4. Pełnomocnik finansowy komitetu jest obowiązany do przechowywania dokumentów związanych z finansowaniem wykonywania inicjatywy ustawodawczej przez okres 12 miesięcy od dnia publikacji sprawozdania finansowego.

5. Pełnomocnik finansowy komitetu, w przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych funduszy na cele obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej nad poniesionymi wydatkami, jest obowiązany przekazać tę nadwyżkę instytucji charytatywnej. Informację o przekazaniu nadwyżki zamieszcza się w sprawozdaniu finansowym.

6. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym oraz jego wzór, mając na uwadze wyodrębnienie danych o poszczególnych rodzajach dochodów i wydatków.

Rozdział 7

Rozwiązanie komitetu

Art. 37. 1. Komitet ulega rozwiązaniu po upływie 3 miesięcy od dnia:

- 1) zakończenia postępowania ustawodawczego;
- 2) postanowienia Marszałka Sejmu o odmowie nadania biegu projektowi ustawy lub postanowienia Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę na postanowienie o odmowie nadania biegu projektowi ustawy;
- 3) bezskutecznego upływu terminu na zebranie poparcia przez 100 000 obywateli.

2. W innych przypadkach komitet ulega rozwiązaniu po upływie 3 miesięcy od upływu terminu wskazanego w art. 36 ust. 2.

3. W przypadku rozwiązania komitetu przed wniesieniem projektu ustawy do Marszałka Sejmu lub rozwiązania komitetu z przyczyn określonych ust. 1 pkt 2 i 3 pełnomocnik komitetu w terminie 14 dni od dnia rozwiązania komitetu przekazuje Kancelarii Sejmu wykazy podpisów obywateli popierających projekt celem ich zniszczenia.

Rozdział 8

Przepisy karne

Art. 38. 1. Kto, w związku ze zbieraniem poparcia obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, prowadzi kampanię promocyjną:

- 1) na terenie urzędów administracji rządowej lub administracji samorządu terytorialnego bądź sądów,
- 2) na terenie zakładów pracy w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie,
- 3) na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub oddziałów obrony cywilnej bądź skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych
– podlega karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto prowadzi agitację promocyjną na terenie szkół wobec uczniów.

Art. 39. 1. Kto, w związku z kampanią promocyjną:

- 1) umieszcza plakaty i hasła na ścianach budynków, przystankach komunikacji publicznej, tablicach i słupach ogłoszeniowych, ogrodzeniach, latarniach, urządzeniach energetycznych, telekomunikacyjnych i innych bez zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości, obiektu albo urządzenia,
- 2) przy ustawianiu własnych urządzeń ogłoszeniowych w celu prowadzenia kampanii promocyjnej narusza obowiązujące przepisy porządkowe,
- 3) umieszcza plakaty i hasła w taki sposób, że nie można ich usunąć bez powodowania szkód – podlega karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega:

- 1) pełnomocnik komitetu, który w terminie 30 dni po zakończeniu kampanii promocyjnej nie usunie plakatów i haseł oraz urządzeń ogłoszeniowych ustawionych w celu prowadzenia kampanii, z zastrzeżeniem art. 36 ust. 6;
- 2) osoba będąca redaktorem w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe, która dopuszcza do niewykonania obowiązku umieszczenia w informacjach, komunikatach, apelach i hasłach, ogłaszanych w ramach kampanii promocyjnej w prasie drukowanej na koszt komitetu wskazania przez kogo są opłacane i od kogo pochodzą.

Art. 40. Kto, w związku z kampanią promocyjną, nie umieszcza w materiałach promocyjnych wyraźnego oznaczenia komitetu od którego pochodzą – podlega karze grzywny.

Art. 41. 1. Kto, w związku z obywatelską inicjatywą ustawodawczą, zbiera poparcie, stosując jakąkolwiek formę nacisków zmierzających do uzyskania podpisów – podlega grzywnie od 1 000 do 10 000 złotych.

2. Tej samej karze podlega, kto zbiera poparcie na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej albo oddziałów obrony cywilnej lub skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

3. Kto udziela lub przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą w zamian za zbieranie poparcia lub złożenie podpisu na wykazie osób popierających projekt ustawy – podlega grzywnie od 10 000 do 50 000 zł.

Art. 42. Kto, w związku z obywatelską inicjatywą ustawodawczą, prowadząc kampanię promocyjną organizuje loterie fantowe lub innego rodzaju gry losowe albo konkursy, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych

– podlega grzywnie od 5 000 do 50 000 złotych.

Art. 43. Kto, w związku z obywatelską inicjatywą ustawodawczą, podaje lub dostarcza, w ramach prowadzonej kampanii promocyjnej, napoje alkoholowe nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia

– podlega grzywnie od 5 000 do 50 000 złotych.

Art. 44. 1. Pełnomocnik finansowy komitetu, który w związku z obywatelską inicjatywą ustawodawczą nie dopełnia obowiązku gromadzenia środków finansowych na rachunku bankowym

– podlega karze grzywny.

2. Tej samej karze podlega, kto nie wprowadza zastrzeżenia do umowy rachunku bankowego zawartej przez niego w imieniu komitetu o wymaganym ustawą sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu oraz dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych przez komitet, a także o dopuszczalnym terminie dokonywania wpłat.

Art. 45. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza w wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli albo przez nadużycie stosunku zależności wywiera wpływ na jej wykonywanie

– podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 46. Pełnomocnik finansowy komitetu, który:

- 1) nie dopełnia obowiązku opublikowania sprawozdania finansowego, o którym mowa w art. 37 ust. 2, albo podaje w nim nieprawdziwe dane,
- 2) nie dopełnia obowiązku przechowywania dokumentów związanych z finansowaniem wykonywania inicjatywy ustawodawczej, o którym mowa w art. 36 ust. 5,
- 3) nie przekazuje instytucji charytatywnej nadwyżki środków finansowych, o której mowa w art. 34 ust. 6

– podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 47. Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 38-40 i art. 44 stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 9

Zmiany w przepisach, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 48. W ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414 i 2111 oraz z 2018 r. poz. 650, 915 1717) po art. 23a do dodaje się art. 23b w brzmieniu:

„Art. 23b. 1. Jednostki publicznej radiofonii i telewizji stwarzają komitetowi obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, który zebrał co najmniej 50 000 elektronicznych deklaracji poparcia możliwość nieodpłatnego informowania o prowadzonym przez ten komitet zbieraniu poparcia projektu ustawy przez:

- 1) udostępnienie czasu przeznaczanego na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji promocyjnych oraz debat poświęconych obywatelskim projektom ustaw w każdym z programów ogólnokrajowych i programów regionalnych;
- 2) przygotowanie i emisję audycji promocyjnych oraz debat poświęconych obywatelskim projektom ustaw, uwzględniając typ i rodzaj nośnika zapisu audycji promocyjnych.

2. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem o prowadzonym przez komitet obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej zbieraniu poparcia projektu ustawy, a także sposób przygotowania i emisji audycji oraz czas przeznaczony na ich rozpowszechnianie, uwzględniając zakres regulacji stanowiących przedmiot projektu i rzetelne przekazywanie informacji, typ i rodzaj nośnika zapisu audycji promocyjnych, a także dostępność audycji dla obywateli.”.

Art. 49. W ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 294 oraz z 2020 r. poz. 875 i 1086) po art. 3a dodaje się art. 3b w brzmieniu:

„Art. 3b. Nieodpłatna pomoc prawna może być także udzielona obywatelom, którzy utworzyli komitet inicjatywy ustawodawczej na podstawie ustawy z dnia .... o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej obywateli (Dz. U. ... poz. ...) poprzez sfinansowanie umowy o opracowanie pod względem legislacyjno-prawnym projektu

ustawy i jego uzasadnienia, mającego być przedmiotem inicjatywy ustawodawczej zgłoszonej przez ten komitet.

2. Umowa o opracowanie pod względem legislacyjno-prawnym projektu ustawy i jego uzasadnienia zawierana jest przez powiat, ze wskazanym przez pełnomocnika komitetu, adwokatem, radcą lub osobą posiadającą co najmniej 3-letnie doświadczenie związane tworzeniem projektów ustaw lub rozporządzeń.

3. Wysokość wynagrodzenia z tytułu wykonania umowy nie może przekroczyć sześciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni. Wypłata wynagrodzenia następuje na podstawie protokołu odbioru przedmiotu umowy podpisanego przez pełnomocnika komitetu.”.

Art. 50. Do komitetów inicjatywy ustawodawczej utworzonych przed dniem wejścia w życie ustawy oraz projektów wniesionych do Marszałka Sejmu przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 51. Traci moc ustawa z dnia z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. z 2018 r. poz. 2120).

Art. 52. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.